

## POSTANOWIENIE

21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 21 grudnia 2023 r. w Warszawie  
w sprawie z powództwa A. P.  
przeciwko syndykowi masy upadłości Bank spółce akcyjnej w W.  
o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku  
z 15 grudnia 2021 r., I ACa 823/19,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Pozwany Bank spółka akcyjna w W. (obecnie – syndyk masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.) wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 15 grudnia 2021 r.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.), tj. art. 189 k.p.c. oraz art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. Powołał się również na wystąpienie w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), sprowadzających się do wyjaśnienia: 1) czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany albo denominowany do waluty obcej klauzul odnoszących się do indeksacji kredytu kursem waluty obcej za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne i w konsekwencji przyjęcia, że umowa powinna

zostać pozbawiona mechanizmu indeksacji, co skutkuje przyjęciem nieważności umowy, kierując się zasadą utrzymania umowy w mocy oraz mając na uwadze postulat przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku nieuczciwych warunków umownych, prawidłowe jest odwołanie się, jako do podstawy dla określenia oprocentowania zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej, do stawki referencyjnej WIBOR, skoro w umowie wiążącej strony stawka ta występuje i jest ona definiowana jako odnosząca się do kredytów nieindeksowanych wyrażonych w walucie polskiej?; 2) jaki powinien być zakres informacji udzielonych konsumentowi przez sąd przed orzeczeniem o upadku umowy w świetle uchwały Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 i orzeczenia TSUE z 29 kwietnia 2021 r., sygn. C-19/20?; 3) czy sąd orzekający w sprawie jest uprawniony do unieważnienia umowy w sytuacji, gdy nie wykonał ciężącego na nim obowiązku i nie poinformował należycie (w sposób obiektywny i wyczerpujący) konsumenta (powoda) o wszelkich konsekwencjach prawnych, jakie niesie ze sobą usunięcie warunku uznanego za nieuczciwy?

### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Powołanie się na przyczynę kasacyjną z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

Skarga kasacyjna powyższych wymogów nie spełnia. Wykładnia art. 189 k.p.c. i interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy była już

wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Uzależnienie powództwa o ustalenie od wystąpienia interesu prawnego należy ujmować elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy, szeroko rozumianego dostępu do sądów i tego, czy w drodze innego powództwa – powództwa o świadczenie – strona może uzyskać pełną ochronę (zob. wyroki SN: z 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11; z 17 kwietnia 2015 r., III CSK 226/14; z 23 marca 2018 r., II CSK 371/17; z 26 maja 2021 r., II CSKP 64/21 oraz postanowienie SN z 12 lutego 2021 r., IV CSK 423/20). Jeżeli strona procesu cywilnego zamierza uzyskać stabilne rozstrzygnięcie co do istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego będącego podstawą żądania zasądzenia świadczenia, co może dotyczyć zwłaszcza sytuacji, w których ze stosunku tego wynika większa liczba roszczeń lub jego ocena może mieć znaczenie dla wyniku innych postępowań sądowych między tymi samymi stronami, może żądać ustalenia prawa lub stosunku prawnego (art. 189 k.p.c.). Ocena tego żądania znajdzie wówczas wyraz w sentencji i będzie korzystać z prawomocności materialnej na zasadach ogólnych (zob. postanowienie SN z 23 kwietnia 2021 r., II CSK 9/21 oraz uchwała SN z 14 marca 2014 r., III CZP 121/13).

Wykładnia art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. znajdującego zastosowanie do umów kredytów indeksowanych do waluty obcej jest już w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowana. Przyjmuje się, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku w umowie powinno skutkować przywróceniem sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej powinien się znajdować, w przypadku braku takiego warunku. W takim wypadku nie można zastąpić kursu z tabeli żadnym innym kursem notowania franka szwajcarskiego do złotego, w tym średnim kursem ogłaszanym przez Narodowy Bank Polski (zob. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21, i z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21), a co więcej w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że brak jest takich przepisów dyspozytywnych (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, i z 19 maja 2022 r., II CSKP

797/22). Sąd Najwyższy wypowiadał się już również co do niedopuszczalności zastąpienia niedozwolonych postanowień kursowych przez sięgnięcie do art. 358 § 2 k.c. (zob. wyroki SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno przede wszystkim być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. m.in. postanowienia SN z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, i z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10).

Przedstawione przez skarżącego zagadnienia prawne są pytaniem o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa. Skarżący ograniczył się do zgłoszenia wątpliwości, które stanowią pozór występowania w sprawie zagadnienia prawnego. Wywód uzasadniający istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc cechującego się nowością i dotychczas niewyjaśnionego w orzecznictwie powinien natomiast wskazywać na wątpliwości kwalifikowane, a nie zwykłe, które mogą być rozstrzygnięte przez sąd powszechny w toku rozpoznawania sprawy (zob. postanowienie SN z 26 września 2019 r., I CSK 228/19). Takich wątpliwości skarga kasacyjna pozwanego nie zawiera, w szczególności, że w judykaturze Sądu

Najwyższego odrzucono możliwość odwołania się w celu określenia oprocentowania kredytu do stawki referencyjnej WIBOR (zob. wyrok SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i postanowienia SN: z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 2707/22; z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22, i z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4216/22). Sugestia by stosować do umowy w przypadku jej częściowej bezskuteczności stawkę referencyjną WIBOR nie doprowadzi do utrzymania umowy o charakterze zamierzonym przez strony, co jest równoznaczne z tak dalekim jej przekształceniem, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze (zob. postanowienie SN z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4216/22). Zdefiniowanie stawki referencyjnej WIBOR w regulaminie nie ma znaczenia, skoro przyjęta w umowie konstrukcja kredytu wykluczała jej stosowanie.

Aby konsument mógł udzielić wolnej i świadomej zgody, sąd winien, w ramach norm proceduralnych i w świetle zasady słuszności w postępowaniu cywilnym, wskazać stronom w sposób obiektywny i wyczerpujący, konsekwencje prawne, jakie może pociągnąć za sobą usunięcie nieuczciwego warunku, co jest szczególnie istotne wtedy, gdy niezastosowanie może prowadzić do unieważnienia całej umowy, narażając ewentualnie konsumenta na roszczenia restytucyjne, i to niezależnie od tego, czy strony są reprezentowane przez pełnomocnika zawodowego (wyrok TSUE z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, pkt 97). W wyroku TSUE z 7 grudnia 2023 r. (C-140/22, pkt 56-60) wyjaśniono natomiast, że zgodnie z art. 6 ust. 1 tej dyrektywy 93/13 sądy są zobowiązane z urzędu do wyłączenia stosowania nieuczciwych warunków umownych, aby nie wywierały one, w braku sprzeciwu konsumenta, wiążących wobec niego skutków. Zastrzeżona dla konsumenta możliwość sprzeciwienia się stosowaniu dyrektywy 93/13 nie może być rozumiana w ten sposób, że nakłada na niego, w celu dochodzenia praw, które wywodzi z tej dyrektywy, pozytywny obowiązek powołania się na przepisy tej dyrektywy w drodze sformalizowanego oświadczenia złożonego przed sądem. Możliwość ta polega bowiem wyłącznie na pozostawionej konsumentowi, po poinformowaniu go przez sąd krajowy, ewentualności niepodnoszenia nieuczciwego i niewiążącego charakteru warunku umownego, wyrażając w ten sposób dobrowolną i świadomą zgodę na dany warunek umowny. Możliwość podjęcia takiej czynności, która stanowi zrzeczenie się możliwości powołania się na ochronę przewidzianą w

dyrektywie 93/13, sama w sobie oznacza, że konsument korzysta od razu z tej ochrony. Tak więc art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 wymaga, aby nieuczciwe warunki nie były wiążące dla konsumentów, przy czym taki skutek nie może zostać zawieszony albo uzależniony od spełnienia przesłanek przewidzianych przez prawo krajowe lub wynikających z orzecznictwa krajowego.

Sąd Najwyższy nie dostrzega interesu skarżącego w wyjaśnieniu zakresu informacji, jakie powinny być udzielone konsumentowi przez sąd przed orzeczeniem upadku umowy, w związku z podniesionymi w skardze kasacyjnej jej podstawami. Klauzula abuzywna jest bezskuteczna bezwarunkowo, *ex lege*, chyba że konsument złoży oświadczenie, że nie chce skorzystać z ochrony. Z ustalonego przez Sądy *meriti* stanu faktycznego nie wynika, aby powód sprzeciwił się uznaniu abuzywnych warunków umowy za niewiążące go, a w konsekwencji tego ustaleniu, że umowa jest nieważna. Przeczy temu jego jednoznaczne stanowisko procesowe wyrażone m.in. w oświadczeniu złożonym na rozprawie apelacyjnej, w którym podtrzymał wolę unieważnienia umowy kredytu (protokół rozprawy apelacyjnej – k.539) oraz w piśmie z 2 sierpnia 2021 r. (k.551-557).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c.).

[wr]

[ms]

